

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IV. In Contritione includi odium, ac detestationem peccati præteriti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

bita, neminem hîc posse Pœnitentiam agere, nisi quem Deus illuminauerit, & gratuita sua miseratione conuerterit.

His accedunt veteris Ecclesiæ apertissimæ definitiones. Nam IN PRIMIS in Synodo Palæstina, in qua ipse etiam Pelagius errores suos anathematizare compulsus est, illud inter cetera declaratum fuisse scribit Augustinus in epist. 106. Pœnitentiam donum esse Dei. DEINDE in Concilio Arausico no II. can. 4. iterum explicatum est, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nobis fieri, non tantum ut à peccatis purgemur, sed etiam ut purgari velimus.

IDEM quoque docuerunt doctissimi Apostolicæ sedis Praefules, Innocentius, Cœlestinus, & Leo. INNOCENTIUS in epistola ad Cœcilium Carthaginense, ut ad rectam redeamus viam diuino adiutorio nos egere confirmat. COELESTINUS in epist. ad Episcopos Galliarum, can. 11. id ipsum probat orationibus Ecclesiæ, quibus à Deo petimus, ut infidelibus detur fides, & ut lapsis Pœnitentiæ remedium conferatur, & ex gratiarum actione, quam Deo pro illuminatione infidelium, & lapsorum correctione deferimus. LEO in epist. 91. ad Theodorum Episcopum: *Ipsam, inquit, Pœnitentiam ex Deo credimus inspiratione conceptam, dicente Apostolo: Ne forte det illis Deus Pœnitentiam.* Sed de his satis.

CAPVT IV.

In contritione includi odium, ac detestationem peccati præteriti.

TERTIA controuersia erat, utrum contritio includat odium ac detestationem peccati præteriti. Lutherus enim initio defectionis suæ à Catholica Ecclesia, inter alia multa hæretica paradoxa, hoc etiam excogitauit ac docuit, non esse veram Contritionem siue Pœnitentiam, odium vitæ præteritæ, sed amorem iustitiæ, & nouam vitam.

In sermone de Pœnitentia, loquens de Contritione, qua paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, sic ait: *Hæc tristitia facit hypocritam, immò magis peccator*

catorem. Et quamuis paulò pòst, dum hoc probare nititur, non videatur damnare peccati detestationem absolutè, sed solùm eam quæ oritur ex timore seruili: tamè in consequentibus verbis apertè damnat absolutè peccati detestationem, cùm ita loquitur: *Plus tibi discutiendum est confessuro, quantum diligas iustitiam, quam quantum odias peccatum: multoq; maiore, immò solo hoc labore tibi cogitandum est, quomodo futuram vitam agas bonam, quam quomodo odias, aut deseras præterita mala. Verissimum est enim prouerbiū, & omni doctrina de contritionibus huc &sq; data præstantius, Optima Pœnitentia, noua vita.* Hæc ille, qui, vt vides, solùm in eo laborandum iubet, quomodo vitam agas bonā, non quomodo præterita oderis mala. IDEM etiam Lutherus in epistola ad Ioannem Staupitium Vicarium ordinis S. Augustini, quæ exstat in primo tomo operum eius, non obscurè scripsit, nomen Pœnitentiæ non significare odium, vel dolorem de vita præterita, sed amorem, dilectionemque iustitiæ; neque enim aliquid habere amarum vel acerbum, sed omnia grata, & dulcissima. DENIQUE circa primam conclusionem resolutionum suarum: *Non ergo, inquit Lutherus, in vsu Scripturæ sacre Pœnitentia dolor dicitur, sed mutatio mentis, & consilij.* Hæc ille.

SED ab hoc Lutheri paradoxo, iam omnes Lutherani recessisse videntur: ac, vt alios omittam, Martinus Kemnitius in 2. parte Examinis, pag. 954. sic loquitur: *Hinc sequitur dolor conscientia grauitè dolentis se peccasse, & peccatis offendisse Deum: incipit igitur peccatum odisse, & detestari, &c.* Sic etiam Ioannes Calvinus lib. 3. Institut. cap. 4. §. 2. *Equidem, inquit, sedulo & acriter instandum esse fateor, vt quisq; amarè deslendo sua peccata, se ad eorum displicentiā & odium magis acuat.* Ipse etiam Lutherus, cùm in articulis Smalchaldicis, tum alibi, vt capite superiore citauimus, dolorem de peccatis præteritis concipiendum esse confirmat.

Hæc igitur veritas, quam aduersarij vel inuiti coguntur agnoscere, ex diuinis literis, ex veterum testimoniis, & ex ipsa naturalis iudicij ratione breuiter confirmanda est.

PRIMUM igitur in Scripturis, tum per se, tum per Apostolos & Prophetas, Deus peccata frequentissimè in memoriam peccatoribus reuocabat, cuius nulla alia ratio reddi potest,

nisi vt ipsi quoque ea recogitarent, & detestarentur. Genes. 3. dixit Deus mulieri: *Quare hoc fecisti?* Genes. 4. dixit idem Dominus Cain: *Quid fecisti?* Iudic. 2. Deus per Angelum populum increpat: *Nolustis audire vocem meam: quare hoc fecistis?* Isaia 58. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* Hier. 7. *Et misi ad vos omnes seruos meos Prophetas per diem, consurgens diluculo, & mittens, & non audierunt me.* Et cap. 8. explicans quid sit, de quo queritur Deus: *Nullus est, inquit, qui agat Pœnitentiam super peccato suo, dicens; Quid feci? vbi perspicuè vides, Pœnitentiam referri ad peccata præterita detestanda.* Ezech. 16. *Notas fac Hierusalem abominationes suas.* Ioëlis 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra.* Sanè fletus, & planctus, & ipsa scissio cordis, non ad vitam nouam, sed ad peccata vetera pertinent. Denique Prophetæ omnes in hoc maximè laborabant, vt cohortationibus suis ad peccata agnoscenda, ac detestanda populum prouocarent.

NEC minus in Testamento nouo Christus ipse assidue peccata Scribarum, & Pharisaorum arguebat, ac præsertim Matth. 23. vt etiam Petrus Actor. 2. & 3. Stephanus Actor. 7. Paulus Actor. 13. reuocant in memoriam Iudæis peccata ipsorum, atque illud maximè, quod Christum interfecerint.

DEINDE idem ostendunt Scripturarum exempla. Nam Iob de seipso dicit, cap. 39. *Vnum verbum loquutus sum, quod stinam non dixissem.* Et cap. 42. *Insipienter loquutus sum.* Et paulò post: *Idcirco me reprahendo, & ago Pœnitentiam in farina, & cinere.* Videmus certè exemplo Iob, ad præterita mala Pœnitentiam pertinere. Dauid Psal. 50. *Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.* Ezechias apud Isaia cap. 38. *Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Quare cum Lutherus in sermone suo de Pœnitentia, reprahendit eos, qui recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ suæ, Ezechiam reprahendit: eius enim sunt verba illa. Mulier illa peccatrix Luca 7. lacrymis rigans pedes Domini; non vitam nouam, sed vetera peccata deflebat. Sanctus etiam Petrus Luca 22. fleuit amarè, non ob aliud certè, nisi quia Dominum suum negando, graue scelus admiserat.

ACCEDANT nunc testimonia aliqua Patrum. CYPRIANVS in serm. de lapsis, non procul à fine: Vos verò fratres, inquit, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus, mali sui memor est; pœnitentes ac dolentes, peccata vestra perspicite, grauissimum conscientia crimen agnoscite, ad intelligentiam delicti vestri oculos cordis aperite, &c. GREGORIUS NAZIANZENSIS orat. in sancta lumina, scribit, se pœnitentes recipere, si lachrymis confectos videat. AMBROSIVS lib. 2. de Pœnitentia, cap. 10. Dum dolemus, inquit, admissa, admittenda excludimus; & sit quadam de condemnatione culpa, disciplina innocentia. CHRYSOSTOMVS in 1. lib. de compunctione cordis, propè extremo: Quid corporis, inquit, viribus opus est, cum cor conterere debeamus? hoc solum est, quod à nobis exposcitur, & semper recordemur mala nostra, & ad animum reuocemus, & conscientiam gestorum nostrorum habeamus ante oculos, & per hac supplicemus Domino, & Gehennam ponamus in conspectibus, etc. HIERONYMVS in comment. ad cap. 31. Hieremiæ, explicans illud: Postquam cognoui, percussi femur meum. Dolentis, inquit, & plangentis, & super errore pristino plorantis indicium est, & femur manu percutiat. Et infra: Quod tempus, inquit, non est confusionis nostræ, si recordemur antiqua peccata, & omnium qua male egimus, capiamus memoriam? AVGVSTINVS in Enchir. cap. 65. In actione, inquit, Pœnitentia, non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris: cor enim contritum, & humiliatum Deus non spernit. Item serm. 7. de tempore: Pœnitentiam, inquit, certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei, quando sic pœnites, & tibi amarum sapiat in animo, quod antè dulce fuit in vita; & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente: iam tunc bene ingemiscis apud Deum, & dicis; Tibi soli peccaui, &c.

DENIQUE huc pertinet definitio illa communis: Pœnitentia est, perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare, ex GREGORIO homil. 34. in Euangelia: qui etiam 3. par. Pastoralis, cap. 31. ita de hac re loquutus est: Admonendi sunt, qui admissa deserunt, neque tamen plangunt, ne iam relaxatas estiment culpas; quas etsi agendo non multiplicant, nullis tamen fletibus mundant.

Kkkkk 5

QVOD

QVOD si etiam rationis iudicium consulatur, dubium se non poterit, quin Pœnitentia siue Contritio, includat diem culpæ præteritæ. Nam & naturalis est illa Synderesis quæ malè facta in corde flagellat, etiamsi exterius non mox non puniantur, sed ne cognoscantur quidem: & apud Ethnicos dicuntur furiis agitari, qui grauibus se sceleribus inquinârunt.

AD HÆC, non videtur intelligi posse, quo pacto quis peccata deserat, & ad vitam meliorem se transferat; nisi peccata & vita pristina, atq; aded ipse sibi displicere incipiat: cur enim deserit, quod hactenus placuit, nisi quia placere iam desinit. *Nemo*, inquit AVGVSTINVS homil. 27. in lib. 50. homiliarum, *elegit vitam nouam, nisi quem veteris pœnitet.*

CAPVT V.

Soluuntur obiectiones.

NE QVE Lutheri argumenta vllius sunt ponderis. Obiiciebat ille INPRIMIS nomen Græcum Pœnitentiæ *μετάνοια*, quod Lactantij testimonio Resipiscenciam significat.

SED vanum est, etymologiam potius nominis, quam vltimam eius considerare. Nam idem Lactantius lib. 6. diuinarum institutionum, cap. 24. vbi nomē illud *μετάνοια* Resipiscenciam significare dicit; addit, eos verè resipiscere, quos errati peccauerunt, & qui se ipsi castigant demeriti. Et Tertullianus, qui lib. 1. in Marcionem scripturam reliquit, nomen Græcum Pœnitentiæ non à delicti confessione, sed à mentis demutatione dictum esse; in libro de Pœnitentia fusissimè docet, veram Pœnitentiam exigere odium, ac detestationem vitæ præteritæ, confessionem peccatorum, opera laboriosa, & alia id genus multa. Et Ausonius, vt in primo lib. citauimus, Metanæam esse dicit Deam, quæ facti, non factique pœnas exigit. DENIQUE Aristoteles lib. 3. de moribus, cap. 1. apertissimè docet, Pœnitentiam ad præteritum factum referri: nam cum vellet ostendere, non esse inuoluntarium, quidquid fit per ignorantiam, eo argumento vsus est, quia non semper homines pœnitent facti, neque dolent cum resciscunt quid fecerint.

SECVS